

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

היכל ששי
שער עשרים ואחד
קובץ שלשלת האור

מאמר מזמור לתורה

תרל"ט

מאת

כ"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת

מוהר"ר שמואל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"ק

על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים וארבע לבריאה

לעילוי נשמת

הרה"ת עוסק בצ"צ וכו'

ר' יעקב משה הכהן ז"ל

בהרה"ח ר' מאיר ישראל איסר הכהן ז"ל

פרידמאן

נפטר יו"ד ניסן, ה'תשס"ד

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס על ידי משפחתו שיחיו

בחי' ביטול היש דבינה לאין דחכ', והאין דחכמה מהוה תמיד בחי' היש דבינה. אבל בחכמה עצמה הוא בהיפוך לפי שהחכמה הוא בחי' יחוד'ע בחי' ד"ע שלמעלה היש האמיתי, ולמטה הוא אין, והיינו כי יש ב' פירושים בפ"י אין, הא' אין שאינו מושג, הב' אין הארה בעלמא, ובבינה שהיא שרש היש שם מושג ע"ד ד"ת, שהיש הוא בחי' השגה דבינה הוא מאין דחכ' פ"י אין שאינו מושג, וזיווגייהו תדיר בבחי' זו, שהיש בטל תמיד לבחי' אין דחכמה והאין דחכמה מהוה היש דבינה. אבל בחכמה עצמה כאשר עדיין אין החכמה שופע בבינה היא בהיפך ממש, שחכמה הוא דעת עליון, שהחכמה שנמצא מאין דכחך שניהם הם בחי' יש האמיתי, ובחי' הארת החכמה שנמשך לבוא לידי השגה בבינה הוא אין, היינו שהוא בחי' הארה בעלמא לבד מבחי' עצם החכמה, ולכן נק' אין, והארה זו היא כלא ממש חשיב נגד בחי' היש האמיתי דחכמה, וכ"ש בחי' ההשגה שבבינה שנמשך מהארה זו, וזהו בחי' דעת עליון בחי' יחוד'ע כו', ובחי' זו א"א לבוא בנבראים בהשגה גמורה, מאחר שזהו למעלה מבחי' ההשגה דבינה ג"כ כו'). וענין הנס הוא שיהי' יחוד אבא ואימא דהיינו שגם בבחי' בינה שהוא בחי' יש כמ"ש להנחיל אוהבי יש, יאיר בחי' החכ' שהוא בחי' אין כמ"ש והחכ' מאין תמצא כו' (וזהו ע"ד מ"ש בס"י הבן בחכמה שבחי' בינה נכללת ומתייחדת בחכמה, וע"ד שילוב ש' אד' בש' הוי' שנת' במ"א כו', והיינו ששרש בחי' הטבע נכללת בלמעלה מן הטבע, ומשם נמשך הנס כו', וזהו נס לשון הרמה שבחי' שרש הטבע מתרומם להתנהג בבחי' שלמעלה מהטבע.

ומפני כי ענין הנס הוא מבחי' חכ' שהוא בחי' דעת עליון כו', בחי' ש' הוי' בחי' אמת כמ"ש ואמת הוי' לעולם שיאיר גם בעולם בחי' אמת הוי' שהוא בחי' חכ' כמ"ש הוי' בחכ' (וגם בת"ת מאיר ש' הוי' כו', מפני שכמו שהחכ' נק' אחד האמת כמ"ש בס"ש פל"ה בהג"ה, כן גם הת"ת נק' אמת כמ"ש ונתתם לי אות אמת ופי' בזח"ג ר"פ ויקרא דא אות וא"ו שהוא ת"ת, מדתו של יעקב, וכנ"ל בפ"י תתן אמת ליעקב), לכן נא' ע"ז מזמור לתודה שהגם שא"א להשיג בחי' ד"ע איך דכולא קמי' כלא חשיב, עכ"פ צ"ל בבחי' הודאה שמודה כו', וזהו ענין מזמור לתודה כו'.

MAAMMAR

MIZMOR LETODA—5639

Copyright © 2004 by

“KEHOT” PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 774-4000 / Fax 774-2718

Order Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / Fax 778-4148

www.kehotonline.com

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch, Inc.

All rights reserved.

Manufactured in the United States of America

כמ"ש ואמת הוי' לעולם שיאיר גם בעולם בחי' אמת הוי': ראה בכ"ז לקו"ת דרושים לשמע"צ פג, סע"א ואילך. ונתתם לי את אמת ופי' בזח"ג .. דא אות וא"ו שהוא ת"ת: ראה בארוכה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' שסח ואילך. ביאורו לאדהאמ"צ סב, ד ואילך. ולהצ"צ ח"א ע' שיג ואילך.

ב' פירושים בפ"י אין .. שאינו מושג .. הארה בעלמא: ראה אוה"ת מסעי בהוספות (הוצאת תש"ס) ע' 51. [ובהנסמן שם]. סה"מ תרכ"ז ע' שסו. ד"ה מטה עורך שבהמשך והחרים בסה"מ תרל"א [ובהנסמן שם בתחילת המאמר]. לקמן ד"ה תקעו בחדש פ"ו. וע"ד שילוב ש' אד' בש' הוי' שנת' במ"א: ראה בארוכה לקו"ת דרושים לשבת שובה סה, ד. ועוד.

פנוי מיני, ומ"מ נק' סוכ"ע לפי שזהו בהעלם, שאינו מושג וכמאמר מי שאמר והי' העולם, מי הוא בחי' שאינו מושג כלל. וזהו בכל שיי"ב, ולכן בכל שיי"ב לא נזכר ש' הוי', רק אחר שבת נאמר ביום עשות הוי' אלקים ארץ ושמים, והיינו לפי שבשבת מאיר שם הוי' כמ"ש שבת להוי' אלקיך, ולכן בשבת מתגלה ש' הוי' מה שהי' בכל שיי"ב בבחי' העולם בחי' סוכ"ע כו', שאין זה דבר חדש כ"א גילוי העולם) ואעפ"כ נא' ביום השביעי מפני כי שבת דוקא הוא החותם כו'. והנה נת' שהחותם הוא בחי' ש' הוי', כי הטבעת הוא בחי' ש' אלקים בגימ' הטבע, וזהו שטבעת הוא ל' טבע, והחותם הוא מבחי' ש' הוי' שהוא בחי' ד"ע וכמ"ש וארא כו' ושמי הוי' לא נודעתי להם, ופי' רש"י ז"ל לא ניכרתי להם במדת אמיתות שלי (אשר לכאורה אינו מובן וכי ח"ו שם אל שדי ושאר שמות שאינם נחקים אינם אמת ח"ו, אלא שיש כמה מדרגות בבחי' אמת כנ"ל, וש' הוי' נק' מדת אמיתות שלי, שש' הוי' הוא בחי' מדת האמת שהוא בחי' ד"ע שזהו בחי' אמת לאמתו כו').

והנה ענין הנס הוא בחי' הגילוי מלמעלה מן הטבע, כי נס הוא בחי' רוממות מלשון ושים אותו על נס (כפ' חקתך"א פסוק ח'), והיינו כי ענין הנס הוא היפוך הטבע, ואפי' אם הנס מלוכש בדרך הטבע הוא ג"כ מבחי' שלמעלה מן הטבע, והיינו שהוא מבחי' ש' הוי', ולכן ד' צריכין להודות נגד ד' אותיות דש' הוי' רק שהוא מלוכש בטבע כו'.

ועפ"ז יובן מ"ש בסידור הארז"ל דמזמור לתודה הוא או"א דאצי', כי הנה נודע שבינה נק' יש כמ"ש להנחיל אוהבי יש והחכמה נק' אין כמ"ש והחכמה מאין תמצא (ולכאורה צ"ל מהו הראי' שהחכמה נק' אין, הרי נאמר רק שמאין תמצא, אבל יש לומר שהחכמה עצמה נק' יש, אלא שהראי' הוא מ"ש תמצא, שענין המציאה מוכרח לומר שזהו הדבר הזה עצמו, ועד"מ ראובן שמצא דבר שנאבד אצל שמעון, שמוכרח לומר שהדבר הזה עצמו שנאבד אצל שמעון הוא הדבר שמצא ראובן, דאל"כ אין זה מציאה כלל, ועד"ז יובן כשאומר שהחכמה תמצא בדרך מציאה מאין דכתר, א"כ הרי החכמה היא ג"כ אין שאל"כ אינו שייך לומר לשון מציאה ע"ז). והנה או"א זיווגייהו תדיר לצורך קיום העולמות שהם יש מאין כו' (והיינו שח"ב הם שרש בחי' אין ויש, שהבינה נק' יש, לפי שבינה היא בחי' השגה כנודע, וענין השגה הוא בחי' מציאות יש כנ"ל, וא"כ מובן שבבינה אינו מושג בחי' האין דחכמה, ע"ד שהיש שלמטה אינו משיג האין המהוה אותו, רק שזיווגייהו תדיר שז"ע זיווג חיצוני דחו"ב, שהיש דבינה בטל תמיד לבחי' האין דחכמה, ע"ד בחי' ד"ת דיחוד"ת, שהוא

ב"ה.

פתח דבר

בקשר ליום הבהיר כ"ח סיון הבעל"ט, ס"ג שנה ליום בו ניצלו כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע והרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע – מעמק הבכא האירופאי והגיעו צלחה לארצות הברית (ביום ב' כ"ח סיון ה'תש"א) –

הננו מוציאים לאור מאמר ד"ה מזמור לתודה מש"פ אמור תרל"ט.

המאמר יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"ק, והוא תדפיס מספר המאמרים תרל"ט חלק שני שנמצא בדפוס.

*

לתועלת הלומדים באו בשולי הגליון מראי מקומות וציונים – נערכו ע"י הרה"ת ר' אלי' ש' מטוסוב.

מערכת „אוצר החסידים“

יום הבהיר כ"ח סיון ה'תשס"ד
ברוקלין, נ. י.

לעיל סד"ה הללוי' גו' במרומים.

מהו הראי' .. הרי נאמר רק שמאין תמצא: ראה בכ"ו המשך וככה תרל"ז פמ"ז (ס"ע סט ואילך). סה"מ תרנ"ח ס"ע יד-ח. וראה גם לקו"ת פקודי ג, סע"ג-ד. במדבר יז, א. ועוד.

נס הוא בחי' רוממות: ראה גם לקמן בסיום מאמר זה: נס הוא לשון הרמה. וראה פירוש המלות לאדאמ"צ שם פקל"ט. אוה"ת בשלח ע' תרסו. שה"ש ע' כט.
נודע שבינה נק' יש .. והחכמה נק' אין: ראה לקו"ת פקודי ו, ב. אמור לג, ד. נשא כב, ד. ובכ"מ.

ואין א' מהם דומה לחבירו. ונמצא כי ענין טבע הוא ענין הנהגת העולם, שבחי בריאת העולמות הוא מאין ליש, והנהגה שמנהיג את העולם נק' בשם טבע כו'.

ובזה יובן המד"ר פ' בראשית ע"פ ויכל אלקים ביום השביעי, הלא בששת ימים ברא הקב"ה את עולמו, ולכן שינו לתלמי המלך וכתבו ביום הששי, ולמה נא' ויכל כו' ביום השביעי, ובמד"ר תירצו על קושי' זו משל למלך שעשה לו טבעת מה הי' חסירה חותם בא שבת בא חותם. הרי כי בריאת העולם נק' בשם טבעת. והענין הוא דהנה נת' בסידור בד"ה השמים מספרים כבוד פי' השמים הם בחי' שמים עילאין מספרים מנהרין ומנצצין בחי' כבוד אל דנהיר לכל עזקא ועזקא, והוא מזוהר פ' תרומה דקל"ו ע"ב, פי' עזקא הוא טבעת, והיינו כי בריאת העולם הוא בחי' טבעת דהיינו בחי' עיגולים, כי יש בחי' עיגולים ויושר, עיגולים הוא בחי' העלם, וכמשל הרב כשאומר לתלמידו איזה דבר שכל הנה קודם שיבין התלמיד שכל וסברת הרב היטב הנה השכל מקיף את שכל התלמיד ועדיין הוא אצלו בבחי' העלם, רק אח"כ כשמבין ומשכיל היטב שכל וסברת הרב אז הוא בחי' יושר. ועד"ז יובן ענין בריאת העולמות שהוא בחי' עיגולים שנבראו עולמות והיכלות שהם מעלימים ומסתירים, וכנודע שעולם הוא לשון העלם כו', ושבת הוא החותם, ולכן אומרים בשבת השמים מספרים שבחי' שמים עילאין מנהרין ומנצצין בחי' כבוד אל דנהיר לכל עזקא ועזקא שהם המאירים את בחי' הטבעת. ולכן נאמר ויכל אלקים ביום השביעי, דהן אמת שבששת ימים ברא הקב"ה את עולמו אבל עדיין הי' בחי' טבעת בלא חותם, בא שבת בא חותם שהוא בחי' המאיר את העולם שנק' בשם טבעת, ואעפ"כ איננה נקראת מלאכה שלא נתחדש דבר בשבת רק שהאיר כו' שהוא רק שיצא לידי גילוי מה שהי' בעלם תחלה כו', (והיינו גילוי ש' הוי', דכתי' בי' יהללו את ש' הוי' כי הוא ציוה ונבראו, ולכאורה הלא כתיב בראשית ברא אלקים, ובכל מע"ב לא נז' רק ש' אלקים, שהבריאה הי' ע"י ש' אלקים. אך הענין הוא דבש' אלקים נא' ברא בחי' כח הפועל בנפעל, בחי' ממכ"ע, שע"ז אמרו מה הנשמה ממלא את הגוף כך הקב"ה ממלא את העולם (במדת"ל ע"פ ברכי נפשי), אבל בש' הוי' נא' ונבראו מאיליו וממלא בלא התלבשות, כמ"ש בלק"ת שה"ש בד"ה קול דודי ובמ"א בד"ה הללו' הללו כו' מן השמים, וזהו בחי' סוכ"ע. והגם שעיקר החיות הוא מבחי' סוכ"ע, עכ"ז הוא בלתי התלבשות. והנה סוכ"ע אין פירושו שסובב ומקיף לבד כ"א שאני מלא, ולית אתר

בהבא לקמן ראה לקו"ת שלח לו, ג. [ובהנסמן בהמ"מ שם]. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' מו ואילך. אוה"ת תרומה ע' א'תסו ואילך. א'תסט ואילך. סה"מ תרס"ה ע' קמט ואילך. ועוד. בלק"ת שה"ש בד"ה קול דודי: דף יד, ג ואילך. ובמ"א בד"ה הללו' הללו כו' מן השמים: נדפס בסה"מ תרל"ט ח"א ע' קסה. וראה בהנסמן שם. סוכ"ע אין פירושו שסובב ומקיף לבד: ראה תניא פמ"ח (סז, ב). ובכ"מ.

ובזה יובן המד"ר .. ע"פ ויכל אלקים .. משל למלך .. הי' חסירה חותם: בהבא לקמן בפיסקא זו ראה אוה"ת בראשית (כרך ג) תקיא, א. שם (כרך ז) תתשס, ב ואילך. תשא ע' א'תקתנ"ז. סה"מ תרל"ה ח"ב ע' רצ. עטר"ת ע' תד ואילך. הש"ת ע' 80 ואילך. בסידור בד"ה השמים מספרים: סידור עם דא"ח קעח, סע"ב ואילך. ובארוכה בפירוש המלות לאדהאמ"צ ה, סע"ב ואילך. כי יש בחי' עיגולים ויושר .. וכמשל הרב:

לאמתו, אבל מדתו של יעקב שהוא בחי' ת"ת ונק' אמת לאמתו, לפי שלבחי' הת"ת שהיא מדה"ר אין לה מנגד כלל, שהרי הת"ת סובל ב' המדות דחוי"ג יחדיו, והיינו גם אם מדת הגבורה מנגד להשפעת הטוב והחסד שנשפע ע"פ החסד בלי דקדוק כ"כ, מפני שמדת הגבורה נמשך הדין והדקדוק לדקדק שע"פ שורת הדין אינו מגיע לו כלל בחי' השפעת הטוב והחסד, הנה מדת הרחמים מכריע ונותן מקום למדת הגבורה לומר הן אמת שע"פ הדין אינו מגיע לו, מ"מ נצרך לרחם עליו, ובזה שע"י הרחמים שירחמו עליו יומשך לו הטוב והחסד, אינו מנגד כלל למדת הגבורה, וא"כ הרי מדת הת"ת אין לה מנגד כלל, לפי שנותנת מקום לשני הבחי' דחסד וגבורה ולכן נק' אמת לאמתו. ובמ"א נת' פ' תתן אמת ליעקב שהקשו הלא יעקב עצמו הוא מדת האמת, שהי' מרכבה למדת הת"ת שנק' אמת כמ"ש ע"פ ונתתם לי אות אמת דא וא"ו, שהוא מדת הת"ת, ומהו תתן אמת ליעקב, אלא שזהו בחי' אמת לאמתו כמ"ש מזה במ"א, ויש בחי' שפת אמת, שהוא ג"כ אמת, ושרש בחי' אמת ית' לקמן א"יה בענין תיקון ואמת שפנוי משערות, וכל בחי' אמת שרשו מעתיקא קדישא כמ"ש בלק"ת בביאור אלה מסעי דרוש השלישי, ושם פ"דה. והיוצא מזה שיש כמה בחי' אמת, וא"כ מובן איך שב' הדיעות דחוי"ע ויח"ת שניהם הם אמת, שגם ההנהגה דש' אלקים בגימ' הטבע הוא ג"כ אמת ושרשו מבחי' אלקים דבינה, שנק' אלקים חיים ומלך עולם כו').

והנה לשון טבע יש בו מחלוקת בין המחקרי' שבתשו' ח"צ נת' שלשון טבע הוא מחודש והוא רק מערך ג' מאות שנה, דבאמת אינו שייך לומר טבע כלל כי הלא כת' המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר המצמיח הרים חציר, ואינו שייך לקרות מה שצומח מן הארץ בשם טבע כלל, כ"א הכל הוא מאתו ית' שהוא הנותן ומכין לארץ מטר כו', ונקראים בשם נסים תכופים כו'. ושאר חכמי המחקר אומרים של' טבע הוא מלשון שארז"ל בסנהדרין ספ"ד משנה ה' שאדם טובע כמה מטבעות בחותם א' וכולם דומים זל"ז, אבל הקב"ה טבע כל אדם בחותמו של אדם הראשון

שהרי הת"ת סובל ב' המדות דחוי"ג יחדיו : ראה תוי"א נח יא, א. לקו"ת זוריע כג, ג. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' שע"ב. וע' שעה ואילך. ביארה"ז להצ"צ ח"א ס"ע שיג ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' תקא. וש"נ.

ובמ"א נת' פ' תתן אמת ליעקב שהקשו הלא יעקב עצמו הוא מדת האמת: ראה אגה"ק ס"ו (קט), ב ואילך. וראה גם סה"מ תרל"ד ע' רסא. וע' שס. בלק"ת בביאור אלה מסעי דרוש השלישי: פ' מסעי דף צג, ב ואילך.

והנה לשון טבע יש בו מחלוקת בין המחברים: בהבא לקמן ראה אוה"ת נ"ך (כרך ב) שם ע' תתקעז. שה"ש (כרך א) ס"ע שיד"טו. יהל אור

לתהלים ע' קנד. סה"מ תשי"א [לכ"ק אדמו"ר מהור"י צ] ע' 290 ואילך. [ובהנסמ בהע' הבאה]. שבתשו' ח"צ נת' שלשון טבע: הובא בלקו"ת פ' ראה כב, ג. ובאוה"ת בראשית (כרך ז) תתשא, א. נ"ך שם ע' תתקעז. אקיא. אוה"ת שה"ש (כרך א) שם ס"ע שיד. סה"מ תרע"ח שם ס"ע פח ואילך. תרצ"צ שם ע' קסז ואילך. סה"מ מלוקט ח"ה ע' קח ואילך.

טבע .. ונקראים בשם נסים תכופים: ראה גם סה"מ מלוקט ח"א ע' תעה שמביא תורת הבעש"ט (כש"ט סק"ט וסרנ"ו): דענין הנס הוא שנתחדש הדבר בפעם הראשונה, וכשבא עוה"פ ה"ז נקרא טבע – היינו שבאמת הכל נס. עיי"ש.

בס"ד. (ש"פ אמור, ט"ז).

מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ, הנה הריעו לה' כל הארץ ר"ת הלכה. וצ"ל מה שייך ענין הלכה למזמור לתודה. אך הענין הוא, דהנה ארז"ל (במד"ר פ' צו פ"ט) כל הקרבנות בטלים לע"ל חוץ מן התודה כו', וגם אמרו הלכות אינם בטלים לע"ל לכן הם שייכים זל"ז. ולכאורה צ"ל הלא אנו אומרים בתפלת המוסף ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו, א"כ יהי' גם שארי קרבנות לע"ל, ותירצו ע"ז שקרבנות הצבור לא יבטלו רק קרבנות יחיד, וקרבת תודה הגם שהוא קרבן יחיד אעפ"כ לא יבטל. ולהבין זה הנה אמרו רז"ל (ברכות דנ"ד ע"ב) ד' צריכים להודות יורדי הים והולכי מדברות וחולה שנתרפא כו', ופ"י רש"י כשיצאו מהסכנה, והיינו ע"ש הנס שאירע להם, ומספר ד' הם כנגד ד' אותיות דש' הוי"ו וכנגד ד' גאולות וד' לשונות של גאולה והוצאתי כו'. ובסידור הארז"ל פ' מזמור לתודה או"א דיצי'.

מזמור לתודה: מאמר זה מיוסד והגהות על ד"ה זה להצ"צ מ"ט כסלו תר"ט, הנחה בגוכי"ק כ"ק אדמו"ר מהר"ש בכת"י 1077 כד, א ואילך [בכותרת: בס"ד עם הגהות, כמ"ש לפני רז"ך, תר"ט]. חלק גדול מההגהות שנוספו כאן ע"י כ"ק אדמו"ר מהר"ש באים בין חצאי עיגול. [בסה"מ תרל"ט יש עוד כמה מאמרים שהם המשך למאמר זה].

מאמר הצ"צ מיוסד על ד"ה זה לאדה"ז בסידור עם דא"ח מד, סע"א ואילך. ונר"א בס' מאמרי אדה"ז על מארז"ל ס"ע שנו ואילך. ובארוכה בפירוש המלות לאדהאמ"צ צ, סע"ד ואילך (פרקים קלח-קמח). ונמצא בארוכה ובתוס' הגהות באוה"ת נ"ך (כרך ב) ע' תתקעז ואילך. וראה עוד הגהות וקיצורים ע"ז שם ע' תתקעב. תתקעג ואילך. וביהל אור לתהלים ע' שע"א. [וראה גם אוה"ת סידור ע' סא"ב. וע' שפג].

עניני המאמר נמצאים בשינויים והוספות וכו' בד"ה זה בסה"מ תרנ"ח ע' לט ואילך. ד"ה קטנתי בסה"מ תרע"ח ע' פו ואילך. ד"ה פדה בשלום בסה"מ תרצ"צ ע' קסב ואילך. ד"ה נתת ליראיך תשי"ב. ד"ה פתח אלי' וד"ה ברוך שעשה נסים תשט"ו (סה"מ מלוקט ח"ה ע' קו ואילך. וע' קטו ואילך). ד"ה מזמור לתודה תשי"ז. ד"ה דעו כי הוי' בסה"מ תשל"א. תשל"ט. [וראה גם סה"מ תרצ"ט ע' 117].

ר"ת הלכה: במאמר הצ"צ הנ"ל נוסף כאן:

ובילקוט בתלים ע"פ הריעו לה' כל הארץ אימתי לע"ל כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד, וצ"ל מהו. וכ"ק אדמו"ר מהר"ש העביר ע"ז הקולמוס. וכתב ע"ז בגוכי"ק בצידי הגליון: מחקתי כי לא מצאתי בילקוט, ואולי הכוונה על מ"ש בילקוט במקומו רמו תתנ"ד יודו בי אומות העולם ואני מקבלם (והיינו אומות הכופרים בי ח"ו) שנא' כי נשבעתי יצא מפי צדקה כו' לי תכרע כל ברוך וגו' (ישעי' מ"ה כ"ג). שוב עינתני ברש"י ע"פ בי נשבעתי הנ"ל שפי' ואני אקבלם כענין שנא' אז אהפוך אל עמים שפה ברורה (צפני' ג' ט"ו), וא"כ ודאי הכוונה כן הוא. ע"כ, וראה גם ילקוט שמעוני ע"פ הריעו לאלקים כל הארץ (תהלים סו, א): שיר מזמור הריעו לאלקים כל הארץ, אימתי לעתיד, וכן הוא אומר כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה.

ארז"ל .. כל הקרבנות בטלים לע"ל: ראה גם אוה"ת נ"ך שם ע' תתקעב, תתקפ. יהל אור שם ע' שסט, שעב.

הנה ארז"ל .. ד' צריכים להודות: ראה גם אוה"ת נ"ך שם ס"ע תתקעז ואילך. בהבא לקמן ראה גם ד"ה מזמור לתודה בס' מאמרי אדהאמ"צ נ"ך ע' קנב ואילך.

ד' צריכים להודות .. כנגד ד' אותיות דש' הוי": ראה גם יהל אור לתהלים ע' תיט. סה"מ תשמ"ו (הוצאת תשס"ב) ע' 219. תשמ"ח (הוצאת תשס"ב) ע' 427.

והענין הוא, דהנה כתיב כי אל דעות הוי', שיש ב' דעות דעת עליון ודעת תחתון, וע"פ הקבלה ד"ע הוא בחי' יסוד אבא וד"ת יסוד ז"א. וביאור הענין בל' החסידות הנה ד"ע הוא איך דכולא קמי' כלא חשיב וכל בחי' הנבראים הם אין ואפס כו' וכלא חשיב ממש, והוא ית' הוא בחי' יש האמיתי כו', וד"ת הוא שהבריאה היא יש מאין כו'. כי יש בחי' השתלשלו' עו"ע כמו שכל ומדות מח' ודבור, שהמדות כלולים תחלה בשכל ואח"כ נולד המדה, וכמו"כ מח' ודבור שמחשב במח' איך לדבר, הרי המדות היו תחלה בהעלם בשכל ואח"כ יצאו מהעלם אל הגילוי להיות למדה בפ"ע (וזהו שארז"ל בר"ה דף ק"א ע"ב חמשים שערי בינה נבראו בעולם, פי' בינה היא אם הבנים, בנים הם המדות, ובינה היא אם המולדת המדות הנק' בנים שיוצאים ונולדים ע"י מ"ט שערי בינה, שענין מספר חמשים שע"ב, זהו שהמדות הם ז' מדות וכ"א כלולה מז', ה"ה מ"ט, ולכל פרטי הו' מדות שבכל מדה יש שער מהבינה, שזהו בחי' ההטי' שבשכל להיות לידת והתגלות המדה בלב. ועד"מ כשרוצה באיזה דבר פרטי, זהו מפני כי כבר התבונן בשכלו שטוב לפניו כך לכן רוצה בזה, ואם לא הי' מבין תחלה שהדבר שרוצה בו טוב לפניו הוא לא הי' רוצה בה כלל וכלל, ונמצא כי לידת והתגלות המדה שבלב זהו מהשכל שהולידה, היינו שהשכל המציא לו שטוב לפניו כך. וזהו הנק' שער שכמו השער משמש לצאת דרך בו, כך מה שיוצא ומתגלה מהשכל להיות בבחי' מדה שבלב זהו הנק' שער כו', ולהיות כי המדות הם מ"ט לכן הם מ"ט שע"ב, ושער הנו"ן הוא עצם הבינה כו'. ונמצא מובן איך שהמדות היו תחלה בהעלם בהשכל היינו בבחי' השערים הנ"ל, הוא בחי' הטיית השכל להיות רוצה בדבר זה ונק' מדה שבשכל, ויצאתם מהעלם אל הגילוי בלב הוא להיות מדה שכלב בפועל בפ"ע כו'). ועד"ז הו"ע גילוי הדבור מן המח' (שכל דבריו שמדבר היו תחלה בבחי' המחשבה, כשחשב בעצמו שצריך לדבר ענין הדבר שמדבר בו, וגם בעת שמדבר מצמצם מחשבתו לחשוב בדבר שמדבר בכדי שיהי' דבורו כראוי וכסדר שצריך כו', וה"ז בחי' השתלשלות עו"ע כו'). אבל יש בחי' יש מאין הוא שמאין נתהוה ליש ודבר נפרד.

ועד"ז יובן ענין הבריאה שנק' יש מאין שלא יתכן לומר שהעולם הגשמי הי' בהעלם תחלה ברוחניות כ"א בבחי' יש מאין כו', (וכמ"ש החוקרים ובראשם הר"ס גאון ז"ל שבריאת העולם יש מאין ז"ע דבר מלא דבר, שמלא דבר נתהוה להיות בחי' דבר, שא"א שבחי' דבר זה שנתהוה הי' תחלה בבחי' הלא דבר בבחי' העלם, שמאחר שהוא לא דבר א"א להיות בו בחי' דבר כו'. וכן מובן גם בלשון יש מאין, שפי' אין הוא מה שאינו מושג כלל, ופי' יש הוא דבר המושג ונראה לנו, וא"כ

שארז"ל חמשים שערי בינה: הבא לקמן ראה לקו"ת במדבר י, ד. מטות פה, ב. ובארוכה סה"מ תרנ"ח שם ע' לט. תרע"ח שם ע' פ"ז. ותרח"צ שם ע' קסג ואילך. וראה גם פיה"מ לאדהאמ"צ צט, א. סה"מ מלוקט ח"ה ס"ע עה ואילך. וש"נ.

וכמ"ש .. הר"ס גאון ז"ל שבריאת העולם .. ז"ע דבר מלא דבר: כן הובא בכ"מ בדא"ח (ראה סה"מ תרכ"ט ע' קנז. תרל"ב ח"א ע' ערב. ח"ב ע' שמט. ועוד). וראה המשך מים רבים תרל"ו ע' לו וש"נ.

אינו שייך כלל לומר שבחי' השגה זו הי' תחלה בהעלם בבחי' האין שאינו מושג, מאחר שהוא למעלה מהשגה, א"א לומר שהי' בו בחי' ההשגה שהוא היש, שא"כ למה נק' אין. וא"כ קריאת שם אין שפירושו שאינו מושג שולל ממנו לגמרי בחי' ההשגה שהוא היש שנתהוה מבחי' האין שיהי' בו בהעלם, ע"ד עילה ועלול שיש בהעילה בחי' העלול בהעלם, משא"כ היש בבחי' האין אינו בו כלל גם בהעלם, אלא שבחפץ ורצון הבורא נתהוה מבחי' אין בבחי' בריאה, (שהוא בלשון הפסוק דבר חדש מה שלא הי' תחלה, כמ"ש ואם בריאה יברא ה' שפי' רש"י ורבותינו פירשו אם בריאה פה לארץ מוטב ואם לאו יברא ה', בסנהדרין דק"י סע"א, וע' בפ"י הרמב"ן ז"ל בחומש פ' קרח ט"ז למ"ד בשם הר"א ז"ל שלשון בריאה הוא על המצא יש מאין). להיות בחי' מציאת היש כמ"ש כל אשר חפץ ה' עשה, וז"ע ד"ת שהבריאה היא יש מאין כו').

ובאמת ב' הדיעות הם אמת, שד"ת הוא מצד בחי' ש' אלקים שאלקים בגימט' הטבע (וד"ע הוא מבחי' ש' הוי', שלמעלה מש' אלקים שהוא בחי' הנהגת הטבע. ומ"מ שניהם הם אמת, שגם ההנהגה שע"י שם אלקים הוא אמת, שב' בחי' אלו הם יחוע' ויחוט', ש' הוי' בחי' יחוע', וש' אלקים הוא בחי' יחוט', ושניהם הם כחות אלקות, יחוט' בשם אלקים המצמצם ומפריד להיות עלמא דפרודא בחי' יש כו' בכדי שיוכל להיות ע"י עבודה בחי' ביטול היש לאין. וזהו שבסוף עשרה מאמרות שלא נז' בהם רק ש' אלקים כמ"ש במ"א נרמז בתורה תיבת אמת, כי ס"ת ברא אלקים לעשות הם אמת, לרמז שדיעה זו דד"ת שנמשכת מש' אלקים הוא ג"כ אמת, רק שבבחי' אמת יש כמה בחי' אמת, שיש בחי' שפת אמת, ויש בחי' אמת עצמו, ויש בחי' אמת לאמיתו. וכמ"ש במ"א בפ"י תתן אמת ליעקב, שהוא מדת הת"ת, והקשו שלכאורה אינו מובן וכי מדת החסד ומדת הגבורה אינם אמת ח"ו, ולמה נאמר תתן אמת ליעקב דוקא. אך הענין דודאי מדות חו"ג הם ג"כ אמת רק שאינם אמת לאמיתו, לפי שלמדת החסד יש מנגד בחי' מדת הגבורה, וכן לגבורה מנגד מדת החסד, ומאחר שיש לכ"א מהם מנגד שלפי המנגדו צריך להיות בהיפך, אין זה אמת

ע' תקעז. סה"מ תרל"ה ח"ב ע' רצ. עטר"ת ע' תה. הש"ת ע' 80.
יש כמה בחי' אמת .. שפת אמת .. אמת עצמו .. אמת לאמיתו: ראה תניא פ"ג (ט, א). לקו"ת בהר"מ, א. אוה"ת ראה ע' תרפו. נ"ך ע' תקצה. סה"מ תרכ"ז ע' צט. תרכ"ט ס"ע שיד ואילך. תרל"ו ח"ב ע' שיט"כ.
וכמ"ש במ"א בפ"י תתן אמת ליעקב .. והקשו .. וכי מדת החסד .. הגבורה אינם אמת ח"ו: ראה לקו"ת מטות פג, סע"ג-ד. וראה גם דרמ"צ קפ, סע"א ואילך.

בריאה .. בלשון הפסוק דבר חדש .. וע' בפ"י הרמב"ן .. פ' קרח: ראה גם פי' הרמב"ן עה"ת עה"פ בראשית ברא (הובא בכ"מ בדא"ח ראה סה"מ תרכ"ט ע' שנז. תרפ"ו ע' כט. תרפ"ח ע' קסט. ועוד).
עשרה מאמרות שלא נז' בהם רק ש' אלקים כמ"ש במ"א: ראה לקו"ת שה"ש לב, א. אוה"ת בראשית (כרך ג) תקיא, א. סה"מ תרל"ג ח"א ע' קד. תרל"ד ע' קה ואילך וס"ע עדר ואילך. תרמ"ז ע' נח ואילך. תרפ"ד ע' קפט ואילך.
ס"ת ברא אלקים לעשות הם אמת: ראה אוה"ת בראשית (כרך ג) תקיא, א. אוה"ת נ"ך (כרך ב) שם